

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพจิตใจ ชีวิตความเป็นอยู่ การประกอบอาชีพ และแนวทางการช่วยเหลือในปัจจุบัน และเพื่อพัฒนารูปแบบการสนับสนุนฟื้นฟูคุณภาพชีวิตของอดีตผู้ถูกควบคุมตัวด้วยกฎหมายพิเศษภายหลังการกลับคืนสู่สังคมพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยใช้วิธีการทางพฤติกรรมศาสตร์ โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม พื้นที่ในการวิจัย คือ พื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ จังหวัดนราธิวาส และจังหวัดยะลา ผู้ให้ข้อมูล แบ่งเป็น 4 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มบุคคลที่เคยถูกคุมขังจากการกระทำความผิดต่อกฎหมายเพื่อก่อความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ภายหลังได้รับการปล่อยตัวกลับคืนสู่ชุมชนอย่างน้อย 1 - 2 ปี จำนวน 23 คน 2) ผู้บริหารหรือผู้แทนหน่วยภาครัฐที่รับผิดชอบและมีประสบการณ์ช่วยเหลือ เยียวยาฟื้นฟู ไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 15 คน 3) ผู้แทนภาคประชาสังคมที่ทำงานด้านการช่วยเหลือ เยียวยา ฟื้นฟู ไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 4 คน และ 4) กลุ่มผู้เกี่ยวข้องอื่นๆ เช่น ครอบครัวของกลุ่มตัวอย่าง ผู้นำชุมชน ผู้นำศาสนา จำนวน 20 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม และการจัดกิจกรรมเชิงปฏิบัติการ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า

1. ภายหลังการกลับคืนสู่สังคมกลุ่มอดีตผู้ถูกควบคุมตัว ส่วนใหญ่มีสภาวะด้านจิตใจ เครียด หวาดระแวง และวิตกกังวล มีสาเหตุมาจากการมีรายได้ไม่เพียงพอและมีหนี้สิน การเกิดเหตุการณ์ความรุนแรงในพื้นที่ และการมีทหารมาเยี่ยมเยียนที่บ้าน ด้านสภาพความเป็นอยู่ พบว่ามีบางกลุ่มถูกตีตราจากคนในชุมชน แต่มีความพยายามปรับตัวเพื่ออยู่ร่วมกันในชุมชน และส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว ด้านการประกอบอาชีพ พบว่าส่วนใหญ่มีอาชีพกรีดยางพารา และรับจ้างทั่วไป โดยพบว่าส่วนใหญ่มีความต้องการช่วยเหลือด้านการประกอบอาชีพเพื่อการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น สำหรับการช่วยเหลือสนับสนุนฟื้นฟูคุณภาพชีวิต พบว่าปัจจุบันมีเครือข่ายสนับสนุนฟื้นฟูคุณภาพชีวิต ทั้งจากหน่วยงานภาครัฐที่จัดตั้งขึ้นหรือมีอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบ ทั้งโดยตรงและมีส่วนเกี่ยวข้อง และหน่วยงานภาคประชาสังคม/NGOs

2. รูปแบบการสนับสนุนฟื้นฟูอดีตผู้ถูกควบคุมตัวด้วยกฎหมายพิเศษกลับคืนสู่สังคมในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ โดยใช้วิธีการทางพฤติกรรมศาสตร์ ควรใช้หลักการมีส่วนร่วมตามความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านของหน่วยงาน/องค์กร NGOs ในพื้นที่ โดยกระบวนการดำเนินงาน ประกอบด้วย 3 ระยะ คือ

กระบวนการดำเนินงานช่วงต้นน้ำ มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมในกระบวนการประเมินด้านสุขภาพจิต การประเมินความต้องการช่วยเหลือ/สนับสนุน และการกำหนดแนวทางให้ความช่วยเหลือเป็นรายบุคคล ภายหลังกลับคืนสู่สังคม

กระบวนการดำเนินงานช่วงกลางน้ำ มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมในกระบวนการช่วยเหลือฟื้นฟูและการพัฒนาทักษะที่จำเป็นของทีมสหวิชาชีพ เพื่อให้กระบวนการช่วยเหลือฟื้นฟูอดีตผู้ถูกควบคุมตัวสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กระบวนการดำเนินงานช่วงปลายน้ำ มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมในกระบวนการประเมินและติดตามผลด้านสุขภาพจิต ทักษะทางสังคม การใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคม และการสร้างรายได้/อาชีพ ของอดีตผู้ถูกควบคุมตัวด้วยกฎหมายพิเศษภายหลังการกลับคืนสู่สังคม

คำสำคัญ: กฎหมายพิเศษ อดีตผู้ถูกควบคุมตัว รูปแบบการฟื้นฟู วิธีการทางพฤติกรรมศาสตร์

Abstract

The aim of this research is to study the mental state, livelihood, occupation, and current assistance guidelines to develop a model to support and restore the quality of life of ex-prisoners under the internal security act after their reintegration into society in southern border provinces. It uses behavioral science methods and uses participatory action research methods. The southern border provinces of Narathiwat and Yala are the focus of the study. Four groups of informants were created: 1) Some persons had been put in prison for breaking the law in order to stir up trouble in the southern border regions. The 23 individuals were then allowed to reintegrate into the community for a minimum of one to two years. 2) A total of 15 individuals, including executives or representatives of government bodies, were in charge of rehabilitation and had at least five years of relevant expertise. 3) There were four members from the civil society who had at least five years of experience in the fields of aid, relief, and rehabilitation. And 4) there were additional linked groups, including 20 members of the sample group's families, local government officials, and religious leaders. In-depth interviews, group discussions, and setting up workshops were used to gather data. Data analysis techniques included content analysis. The study's findings revealed that:

1. Most ex-prisoners were mentally exhausted, apprehensive, and paranoid upon their return to group society. Due to a lack of income, debt, the incidence of violent crimes nearby, and soldiers' frequent visits to the house, this occurred. It was discovered that some groups were stigmatized by residents of the neighborhood, yet there were efforts to adapt so that everyone could live in harmony. Most of them had harmonious familial ties. Most of them were discovered to be rubber tappers and general workers, according to their occupation. For a higher quality of life, it was shown that the majority of people needed vocational assistance. There is currently a network to support and restore quality of life, and 2) it was discovered that aid and support are available to improve quality of life. Involved parties included civil society organizations/NGOs as well as government agencies that were founded or that had direct authority and accountability.

2. In terms of the formats for encouraging the reintegration of formerly incarcerated people under the Internal Security Act in the southern border provinces. It bases its participatory ideas and behavioral science approaches on the sector-specific expertise of agencies and NGOs. The implementation procedure is divided into three stages:

The upstream implementation approach puts a strong emphasis on taking part in the mental health evaluation process, determining the aid and support needs, and establishing personal assistance standards following reintegration into society.

The midstream implementation phase is centered on involvement in the healing process and the growth of the diverse team's requisite competencies. This is necessary to ensure the smooth operation of the assistance and rehabilitation process for former prisoners.

The downstream implementation phase is concerned with the assessment and follow-up of former special law detainees' mental health, social skills, reintegration into society, and ability to generate revenue or pursue a job.

Keyword: Internal Security Act, Ex-prisoners, Model for Rehabilitation, Behavioral Science Approach

*Prince of Songkla University
Pattani Campus*